

Олена Чеботарьова

*Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України*

(orcid.org/0000-0002-4560-3708)

Ірина Гладченко

*Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка
НАПН України*

(orcid.org/0000-0002-2013-8053)

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті висвітлено основні науково-методичні підходи щодо організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами згідно реалізації концепції Нової української школи. Проаналізовано світову та вітчизняну практику його реалізації. Представлено основні позиції до гнучкої організації та зонування простору класу для дітей означеної категорії, як сучасних світових тенденцій, що доповнюють та врівноважують одна одну. Йдеться про баланс між поділом класу на окремі осередки та трансформацією простору для різних видів діяльності, що забезпечується перш за все педагогом. Авторами представлено основні складові освітнього середовища, зазначено провідні засади його проектування, етапність та орієнтовний алгоритм його реалізації для навчання школярів з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: освітнє середовище, проектування простору класу, ресурси освітнього середовища, учні з особливими освітніми потребами.

Важливою складовою реалізації реформи Нової української школи є проектування освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами, що сприятиме їхньому особистісному розвитку та становленню. З цією метою змінюються методичні підходи до просторово-предметного оточення, програмного забезпечення та засобів навчання школярів.

У Новій українській школі зростає частка проектної, командної, групової діяльності у педагогічному процесі [1;4]. Відповідно розширюються варіанти організації навчального простору в класах для дітей з особливими освітніми потребами. Крім класичних варіантів, можуть використовуватись новітні, мобільні робочі місця, які легко трансформувати для групової роботи з урахуванням психофізичних можливостей учнів. Планування і дизайн освітнього простору школи спрямовуються на розвиток дитини та мотивації її до навчання. Освітній простір Нової української школи не обмежується питаннями ергономіки. Організація освітнього простору навчального класу для дітей з особливими освітніми потребами (ООП) потребує наскрізного корекційно-розвивального забезпечення, з широким використанням ІТ-технологій, мультимедійних засобів навчання, сучасного навчального та корекційно-розвивального обладнання (відповідно до освітніх потреб дітей), що здійснюється через такі осередки:

- **осередок навчально-пізнавальної діяльності** відповідно освітніх потреб;
- **змінні тематичні осередки;**
- **осередок для гри**, оснащений настільними іграми, інвентарем для рухливих ігор;

- **осередок художньо-творчої діяльності** з полицками для зберігання приладдя та стендом для змінної виставки дитячих робіт;
- **куточок живої природи**;
- **осередок відпочинку** з килимом для сидіння та гри, стільцями, кріслами-пуфами, подушками з м'яким покриттям;
- **дитяча класна бібліотечка**;
- **осередок вчителя**, оснащений сучасними меблями та шафами для зберігання дидактичного матеріалу тощо.

Цікавим є світовий досвід облаштування навчального середовища, що мав свої трансформаційні процеси. Так, у 18 столітті педагогіка індустріальної епохи створює стаціонарний рядно-фронтальний клас. Альтернативні підходи розробляють педагогіноватори кінця 19 – початку 20 століття. Такими підходами є, наприклад, організація простору за «центрами інтересів» Овіда Декролі, «школа-лабораторія» Джона Дьюї, спеціально організований Монтесорі-простір, групова робота за Дальтон-планом, відома у нас як «лабораторно-бригадний метод» тощо [3].

Системно школи реалізують ці практики лише у другій половині 20 сторіччя, коли виникають концепції «відкритого навчального простору», «гнучкої планувальної організації школи».

Наприклад, дослідження засвідчують, як поступово змінювалась організація простору класної кімнати у різних європейських школах, починаючи з 1960-х років. У ході опитування досвідчені вчителі пригадують, як покращення матеріальних умов школи (ремонт, переїзд до нової будівлі, оновлення меблів) давало можливість урізноманітнювати форми організації роботи, змінювати розташування меблів у класі, створювати нові елементи, зони, осередки [3].

Як приклад, уже упродовж багатьох років бельгійська школа переходить від рядно-фронтального класу до гнучкої організації простору. У цьому випадку столи за потреби стоять рядами, групами чи «підковою», виділяються окремі місця для відпочинку чи художньої творчості тощо. Ініціатором таких змін є саме вчитель, який шукає шляхів покращення власної роботи, зміни стилю викладання, розширення можливостей індивідуальної взаємодії з кожним учнем.

Основними вимогами до оснащення освітнього середовища Нової української школи для дітей з особливими освітніми потребами є особистісно-орієнтована, компенсаторно-розвивальна спрямованість, адаптивність, безбар'єрність, ергономічність, безпечність, міцність, естетичність. Освітній простір організовується таким чином, щоб учитель міг спостерігати за діяльністю дітей в усіх осередках, здійснювати освітньо-корекційний процес.

Аналіз науково-практичного досвіду засвідчує, що концепція «зонування навчальних приміщень» має підґрунтя і у вітчизняній системі освіти. Так, типовий український клас ділиться на кілька осередків, зокрема: зона учнівських столів, класної дошки, робоче місце вчителя, зона зберігання дидактичних матеріалів (шафи та полиці), зона наочності (стенди, плакати, таблиці тощо), куточок живої природи тощо. Така організація була обґрунтована та виправдана суспільно-економічними та освітніми тенденціями нашої країни.

Відповідно Концепції НУШ пропонуються поєднувати різні компоненти освітнього середовища в систему таких семи навчальних зон: Відкриттів, Новин, Матеріалів, Комунікативна і Тематична Зони, Зона Вчителя і Зона Тиші. Це сприятиме створенню певної системи, що підтримуватиме організацію освітнього процесу учнів [4;5].

Зона відкриттів передбачає наявність предметів, що забезпечують пізнавальну активність, розвивають уяву дитини. Вона може містити мистецькі

матеріали, технічні засоби (фотоапарат, магнітофон), настільні ігри, цікаві книги та журнали та ін.

Зона новин сприятиме організації запланованих завдань, заходів і проектів, загальношкільних свят, урочистостей тощо. Рекомендовано використовувати цей простір, щоб зазначити щоденні завдання, роботу в класі та домашні завдання. Виділяти частину цього простору рекомендовано і для того, щоб учні ділилися їхніми особистими або навчальними новинами.

Зона матеріалів призначена для матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу. Рекомендовано розкласти олівці, ручки, маркери, степлери, ножиці, папір, клей, стрічки, скріпки, тканину, паперові рушники, засіб для дезінфекції рук та інші інструменти. Використовується це місце для таких довідкових матеріалів, як таблиці, різні наочні матеріали, методичних посібників, довідників, підручників, блокнотів і журналів. Ця зона також може бути зручним місцем для виконання домашньої роботи.

Комунікативна зона є поліфункціональною. Це зона для обговорень того, що було вивчено, активізації комунікативної діяльності, запитань-відповідей, дискусій, а також рефлексій. Ці обговорення дають вчителю можливість оцінити прогрес дитини й отримати інформацію на майбутнє.

Зона тиші сприятиме самостійному виконанню завдань, читанню, письму, рахунку або рефлексії. Для цього, як приклад, можуть бути використані запасний стіл і стільці в кутку вашої кімнати. Також можуть бути використані навушники, щоб допомогти відфільтрувати шум у класі.

Зона вчителя – це професійний простір, що допомагає управляти навчальним процесом. Це - матеріали для планування, оцінювання освітнього процесу в класі. Цей простір передбачає речі, які висвітлюють професійні дані педагога, зокрема різноманітні сертифікати професійного розвитку, тощо. Також цей простір використовується для проведення індивідуальних розмов зі своїми учнями.

Тематична зона відводиться для тематичних книг, ігор, технічних інструментів, що стосуються певного навчального предмета, який викладається. Важливо також показати, як це взаємопов'язано з іншими предметами. Як орієнтир, можуть бути представлені видатні люди у цій галузі, наочні плакати та реальні об'єкти (вироби).

Отже, зонування та гнучка організація простору класу – дві сучасні тенденції, що доповнюють та врівноважують одна одну. Пошук балансу між поділом класу на окремі осередки та трансформацією простору для різних видів діяльності – завдання перш за все вчителя.

Зонування класного приміщення для дітей з особливими освітніми потребами є одним з елементів особистісно-орієнтованого адаптивного освітнього середовища, пов'язаним перш за все з гнучкою організацією навчального приміщення. Сучасний освітній простір має давати можливість для різних форм навчальної діяльності таких учнів. А основним завданням педагога, який навчає дітей з особливими освітніми потребами – перетворити освітнє середовище на свого союзника та помічника.

Поняття «освітнє середовище» зазвичай поєднує наступні складові (мікро- і макро-): родину (сім'ю), клас (групу), навчальний заклад, подвір'я, мікрорайон, тобто довкілля - соціальне і просторово-предметне оточення, де дитина зростає, навчається та взаємодіє. У більшості сучасних наукових розвідках освітнє середовище визначається як психолого-педагогічна реальність, що являє собою поєднання впливів та умов формування особистості, а також можливостей для її всебічного розвитку та становлення (В. Кремень, В. Биков, І. Габа, Т. Скрипник, Ю. Швалб, С. Гайдукевич та ін.).

Так у своїй праці В. Кремень та В. Биков зазначають, що «спроєктувати навчальне середовище – це означає теоретично дослідити суттєві цільові і змістово-технологічні (методичні) аспекти навчально-виховного процесу, який повинен здійснюватися в навчальному середовищі (НС), і на цій основі описати необхідний для цього склад і структуру НС (його статику і динаміку, в тому числі передбачити і врахувати розвиток будови НС, вплив і особливості взаємозв'язків складників НС з іншими елементами ПС, з елементами оточуючого середовища) відповідно до динаміки розвитку цілей його створення і використання, а також обмежень психолого-педагогічного, науково-технічного і ресурсного характеру» [2, с. 10].

Цікавим та дієвим є впровадження в практику інноваційних педагогічних технологій, що сприяють позитивним перетворенням. Зокрема, технологія «Класний менеджмент», запропонована Т. Скрипник. Дослідниця відмічає, що: «Класний менеджмент – це прогнозування, проектування та створення такого навчального середовища, яке забезпечує досягнення учнями запланованих навчально-виховних цілей [6, с. 194]. Створена завдяки реалізації плану класного менеджменту довірлива, підтримувальна, дитино-орієнтована атмосфера у класі є сприятливою для ефективного навчання та соціального розвитку всіх учнів, у тому числі – й учнів з особливими освітніми потребами» [6, с. 197].

Стосовно проектування освітнього середовища для дітей з ООП слід зазначити провідні засади його організації:

- середовище виступає інформаційно-практичним центром культурного розвитку дитини (ознайомлення та засвоєння певної інформації, набуття емоційно-практичного досвіду, формування нормо-етичних правил поведінки, розвиток самосвідомості та саморегуляції);

- середовище потребує спеціальної організації у відповідності до освітньої мети та корекційно-виховних завдань. Відтак, чим вище її функціональний рівень, тим вищого ступеня набуває її організація. Доцільно організоване освітнє середовище (з урахуванням певних суб'єктивних та об'єктивних особливостей) сприяє підвищенню ефективності навчально-виховного та корекційного процесів, порівняно з тими умовами, де інформація представлена хаотично, епізодично, без будь-яких акцентів;

- спеціальна організація середовища сприяє оптимізації процесу соціалізації шляхом підвищення продуктивності засвоєння та розширення досвіду дитини;

- педагог (батьки) режисує(ють) та здійснює(ють) освітній процес, перетворюючи освітнє середовище на засіб продукування навчально-виховного результату. Здебільшого до цього процесу можуть і повинні долучатися й діти;

- за умови самостійної взаємодії дитини з освітнім середовищем уможливорюється досягнення основного розвиваючого ефекту. При цьому дорослий переважно виконує роль зацікавленого спостерігача, а за необхідності - порадирика або помічника.

Таким чином, взаємодія між дорослим та дитиною опосередкована багатьма зовнішніми та внутрішніми факторами, які її або підсилюють, надаючи ознак ефективності (гарне освітлення, доцільна форма подання інформації, сприятлива емоційна атмосфера), або послаблюють (сторонні звуки, що відволікають, незручні пози, неадекватні (недо-, переоцінені) очікування оточуючих від корекційно-педагогічної роботи). Відтак навчально-виховний процес - це цілеспрямована взаємодія трьох учасників: педагога, дитини та освітнього середовища. Кожен з учасників, у свою чергу, проявляє власну активність, але основним ведучим, режисером постає педагог.

Серед основних складових середовища найчастіше розглядаються [1]: фізичне середовище, організаційно-нормативне середовище та соціально-психологічне середовище (Рис. 1).

Рис.1. Складові освітнього середовища

Діти з особливими освітніми потребами (ООП) зазнають значних труднощів в процесі взаємодії та інформаційного обміну з довкіллям.

Кількість інформації, що потрапляє в сферу їхньої уваги, зазвичай значно менша, її сприйняття і переробка відбуваються більш повільно, а також здебільшого характеризуються якісною своєрідністю, при цьому ряд об'єктів взагалі залишається поза увагою або втрачає ту чи іншу сигнальну функцію. Зазначені труднощі детерміновані наявними психофізичними особливостями, зокрема, неможливість виконувати певні види рухів; уповільнена реакція на подразники та звернення; недиференційоване, неповне, а іноді й неадекватне сприйняття; труднощі у встановленні зав'язків і відносин (кількісних, просторових, часових, смислових) між об'єктами; діти не завжди можуть співвідносити почуті слова з відповідними їм образами, не розуміють зверненого мовлення, утруднюються у побудові власного висловлювання тощо. У свою чергу все це призводить до прояву більш складних обмежень практичного і соціального плану, що впливає на характер життєдіяльності дітей, а саме: вони зазнають певних труднощів у ситуаціях, коли необхідно:

знаходити і пізнавати предмети; оцінювати величини і відстані; здійснювати просторове орієнтування і пересування; опановувати прийоми і операції окремих видів діяльності; запам'ятовувати послідовність дій; діяти за словесною інструкцією; працювати в певному темпі; встановлювати контакти; підтримувати комунікацію; планувати власну діяльність; наслідувати поведінку інших людей; поводити себе відповідно до заданої (прийнятої) соціальної ролі тощо.

І хоча ми не завжди здатні безпосередньо допомогти дитині краще бачити, чути, рухатися або розуміти, але це не означає, що ми не можемо створити умови, завдяки яким учень буде більш активним, вмілим, самостійним, а отже, успішним. Саме в цьому контексті серед значного арсеналу інновацій, що є здобутком спеціальної педагогіки, особливої уваги заслуговують технології створення, моделювання та адаптації освітнього середовища для дітей з ООП.

Здебільшого, з метою реалізації певних освітніх завдань та для створення корекційно-розвиткових ситуацій педагог спеціально розробляє та (або) модифікує специфічні (особливі) ресурси освітнього середовища, що сприяють профілактиці, послабленню та корекції наявних у дитини обмежень. Орієнтовний алгоритм спеціальної організації освітнього середовища для дітей ООП представлено у Таб. 1.

Таблиця 1. Відбір і модифікація ресурсів навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами

Освітні завдання	Обмеження життєдіяльності, що гальмують їх реалізацію	Ресурси освітнього середовища, що сприяють профілактиці, послабленню та корекції обмежень
Збагачувати уявлення про навколишній світ	концентрувати і утримувати увагу на певному об'єкті	яскраві контрастні кольори, оптимальна відстань, гарне освітлення, обмеження відволікаючих чинників, алгоритм обстеження, розглядання об'єкта
Збагачувати словниковий запас та розвивати навички комунікації	концентрувати і утримувати увагу на заданому об'єкті, співвідносити слова з конкретними образами об'єктів	тематичні серії предметів та ілюстрацій, табло та бирки з назвами об'єктів, правило мовленнєвого озвучування учнями та дорослими спостережуваних об'єктів
Розвивати вміння орієнтуватися у часі та просторі	визначати місце розташування об'єктів, оцінювати відстань та величину, визначати час	структурування простору (виділення певних зон), маркування об'єктів і приміщень, турнікети, правило мовленнєвого озвучування дітьми і дорослими просторових відносин (попереду, позаду, угорі, ліворуч тощо)

Розвивати та удосконалювати соціально-побутові, самообслуговуючі навички	вільно виконувати певні види рухів, запам'ятати їх послідовність	одяг з гладкої тканини, вільного крою, з певними видами застібок, деталі одягу пристосувального характеру (петлі, фіксатори, маркери); алгоритми, інструкційні картки, що розкривають послідовність навичок самообслуговування, правила поведження в різних громадських місцях
Формувати адекватне ставлення до власного порушення	здійснювати диференційовану оцінку себе	постійна презентація різноманітних критеріїв оцінки людини, наявність цікавих прикладів про життя людей з особливостями психофізичного розвитку, ситуації успіху тощо

Слід підкреслити, що усі ресурси освітнього середовища, в тому числі й специфічні, здатні працювати не лише на формування у дитини з ООП певних знань і умінь (академічної компетентності), але повинні активно сприяти формуванню життєвої компетентності, розвитку соціально-адаптивних навичок та самостійності. Раціональність та доцільність відбору та використання педагогом ресурсів освітнього середовища допоможе дитині у визначенні як конкретних завдань, так і засобів та способів їх вирішення.

У свою чергу процес створення функціонального, корекційно спрямованого освітнього середовища для дітей з ООП зазвичай включає в себе наступні етапи:

1 етап. Зазначення освітніх та корекційно-розвиткових завдань.

Освітні завдання можуть бути спрямовані на різні сфери розвитку: пізнавальну (розширювати словниковий запас, закріплювати уявлення про причинно-наслідкові зв'язки, закріплювати просторові та часові уявлення, розвивати зорово-моторну координацію тощо); емоційну (розвивати емпатію, вміння емоційно сприймати об'єкти довкілля, радіти своїм успіхам тощо); поведінкову (формувати вміння самостійно обслуговувати себе, дотримуватися правил поведінки, вміння допомагати іншим, поважати, виховувати доброзичливість до оточуючих людей, дбайливе ставлення до тварин, тощо). Серед завдань корекційного спрямування можуть бути наступні: стимулювати самостійне пересування, підтримувати рефлекс-заборонні позиції, контролювати власні бажання та прояви, розвивати дрібну моторику та координацію рухів рук, забезпечувати охорону та розвиток залишкового зору тощо).

1 етап. Відбір та систематизація ресурсів освітнього середовища.

Діяльність педагога на цьому етапі здійснюється з урахуванням освітніх, корекційних завдань, вікових та психофізичних особливостей дітей. Саме це сприяє уточненню стосовно того, як потрібно модифікувати відібрані ресурси та які ще додаткові ресурси необхідно залучити.

2 етап. Об'єднання ресурсів в освітньо-середовищні комплекси.

Функціональний обсяг освітньо-середовищних комплексів визначається масштабістю освітніх та корекційних завдань. Отже, вони можуть бути або монофункціональними, або поліфункціональними.

Прикладами монофункціональних комплексів можуть слугувати різноманітні стенди: тактильної стимуляції (демонструють матеріали різні за фактурою, товщиною, вагою, температурою); моторної стимуляції (матеріали, що тренують різноманітні способи захоплення предметів пальцями та кистями), координовані рухи одnorуч та обидвіруч (шнурівки, застібки); аудіальної стимуляції (матеріали, що видають різноманітні звуки (пакувальний матеріал, папір, фольга, клейонка, пластик), пляшечки та ємкості з різними наповнювачами, іграшки та дитячі музичні інструменти). Серед поліфункціональних комплексів слід відмітити сенсорний коридор, сенсорну кімнату, емоційний коридор, сенсорний сад тощо.

Також однією з характерних особливостей освітнього середовища для дітей з ООП є поєднання та взаємообумовленість його невід'ємних структурних складових, зокрема: «розвиваючий, особистісно орієнтований освітній простір», «адаптивне освітнє середовище», «безбар'єрне освітнє середовище». Відтак розвиваючий, особистісно орієнтований освітній простір презентує наскільки ресурси мають розвиваючий ефект, враховують різноманітні потреби та інтереси дитини, сприяють її життєвому самовизначенню та самореалізації; адаптивне освітнє середовище характеризується наявністю умов для успішного присвоєння досвіду кожною дитиною, з урахуванням її вікових особливостей, внутрішніх ресурсів та індивідуальних можливостей; безбар'єрне освітнє середовище наявність умов, що сприяють профілактиці небажаних наслідків впливу психофізичних порушень на життєдіяльність дитини.

Таким чином, на сьогодні той факт, що спеціально організоване освітнє середовище для дітей з ООП забезпечує значний корекційно-педагогічний ефект, сприяє профілактиці небажаних наслідків впливу психофізичних порушень на життєдіяльність дитини, полегшує й активізує її, є загально визнаним. Подальші наукові розвідки в цьому напрямі, на думку вітчизняних провідних науковців, полягають в тому, що «в психолого-педагогічних дослідженнях, що проводяться, помітне місце має приділятися вивченню педагогічних умов формування освітнього середовища, моделюванню його складу і структури, визначенню ролі і місця, які посідають і відіграють в ньому засоби навчання» [2, с. 11].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гайдукевич С. Е. Средовой подход в инклюзивном образовании / С. Е. Гайдукевич // Инклюзивное образование: состояние, проблемы, перспективы. – Минск: Четыре четверти, 2007. – 34 с.
2. Кремень В. Г. Категорії «простір» і «середовище»: особливості модельного подання та освітнього застосування / В. Г. Кремень, В. Ю. Биков // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2013. – № 2. – С. 3-16.
3. Косенко Д. Освітній простір НУШ: рекомендації та реальні можливості / Данило Косенко // режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/1163-osvitnij-prostir-nush-rekomendatsiji-ta-realni-mozhlivostyami>
4. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи: Наказ МОН від 23.03.2018 № 283 // режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-organizaciyi-osvitnogo-prostoru-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli>
5. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. –К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
6. Скрипник Т. В. Роль “Класного менеджменту” у формуванні партнерської взаємодії між учасниками інклюзивного процесу / Т. В. Скрипник // Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної

парадигми : матеріали всеукраїнської конференції з міжнародною участю (31 травня 2018 року, Київ) / за ред. С.Д.Максименка. – Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2018. – С. 194-197.

7. Lopez V. 7 learning zones every classroom must have / V. Lopez // <https://www.edutopia.org/blog/7-learning-zones-classroom-veronica-lopez>

REFERENCES:

1. Gajdukevich S. E. (2007). Sredovoj podhod v inkluzivnom obrazovanii Inkluzivnoe obrazovanie: sostojanie, problemy, perspektivy. – Minsk: Chetyre chetverti.

2. Kremen V. H., Bykov V. Yu. (2013) Katehorii «prostir» i «seredovyshche»: osoblyvosti modelnoho podannia ta osvithnoho zastosuvannia. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy: filosofiia, psykholohiia, pedahohika, sotsioloziia, № 2, pp. 3-16.

3. Kosenko D. Osvitnii prostir NUSh: rekomendatsii ta realni mozhlyvosti. Retrieved from: <http://education-ua.org/ua/articles/1163-osvitnij-prostir-nush-rekomendatsiji-ta-realni-mozhlyvostyami>

4. Metodichni rekomendatsii shchodo orhanizatsii osvithnoho prostoru Novoi ukrainskoi shkoly: Nakaz MON vid 23.03.2018 № 283. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-organizaciyi-osvithnoho-prostoru-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli>

5. Bibik N. M. by ed (2017). Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia. TOV «Vydavnychyi dim «Pleiady».

6. Skrypnyk T. V. (2018). Rol “Klasnoho menedzhmentu” u formuvanni partnerskoi vzaiemodii mizh uchasnykamy inkluzyvnoho protsesu. Psykholohichni vymiry osobystisnoi vzaiemodii sub’ektiv osvithnoho prostoru v konteksti humanistychnoi paradyhmy: materialy vseukrainskoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (31 travnia 2018 roku, Kyiv) / za red. S.D.Maksymenka. – Kyiv : DP «Іnformatsiino-analitychne ahentstvo», pp.194-197.

7. Lopez V. 7 learning zones every classroom must have. Retrieved from: <https://www.edutopia.org/blog/7-learning-zones-classroom-veronica-lopez>

Olena Chebotarova, Iryna Hladchenko. Methodological approaches to educational education for children with special educational needs

The article reflects the main scientific and methodological approaches to the educational environment for children with special educational needs in the context of the concept of the New Ukrainian School. Foreign and domestic practice of its implementation is analyzed. The main positions for the flexible organization and zoning of class space for children in this category, as modern world trends that complement and balance each other, are represent. It is about the balance between the division of the class into separate cells and the transformation of space for various types of activities, which is ensured primarily by the teacher. Zoning and flexible organization of class space are two modern trends that complement and balance each other. Finding a balance between dividing a class into separate cells and transforming the space for different types of activities is primarily a teacher’s task. The zoning of the classroom for children with special

educational needs is one of the elements of a student-centered, adaptive educational environment, associated primarily with the flexible organization of the classroom. Modern educational space should provide an opportunity for various forms of educational activities of such students. The main task of a teacher teaching children with special educational needs is to transform the educational environment of their ally and helper.

The authors presented the main components of the educational environment, noted the leading principles of its design, stages and an indicative algorithm for its implementation for teaching students with special educational needs.

Key words: *educational environment, classroom space design, educational environment resources, students with special educational needs.*